Американска търговска камара в България

UNITED STATES EMBASSY

AMERICA FOR BULGARIA FOUNDATION

И.П.И
Институт за пазарна икономика

ИНВЕСТИЦИИТЕ НА САЩ В БЪЛГАРИЯ (1990 – 2016)

+7 примера

2018 г.

Американска търговска камара в България

Бизнес парк София, Младост 4,
сграда 2, ет. 6, София, 1766, България
Т: +359 2 9742 743/744 Ф: +359 2 9742 741
amcham@amcham.bg
www.amcham.bg

Член на Мрежата на Американските търговски камари в Европа и партньор на Търговската камара на САЩ

Издание на Американска търговска камара в България. гр. София, 2018 г.

Автор на изследването „Инвестициите на САЩ в България: обем, ефекти и значение“ е Институт за пазарна икономика, по поръчка на Американска търговска камара в България.
Цитирането на цялото изследване, както и на избрани части от него е разрешено при изрично упоменаване на източника и издателя.

Дизайн: lpi.advertising print web video Печат: color STUDIO

Съдържание

ОБРЪЩЕНИЯ

Д-р Красимира Чемишанска, президент на Американска търговска камара в България 2

Н. Пр. Ерик С. Рубин, посланик на Съединени американски щати в България 3

ИЗСЛЕДВАНЕТО

Списък на таблици и графики. Съкращения. 4

Увод 5

Преглед на литературата 7

Методология 8

Статистическо „подценяване“ на инвестициите от САЩ 10

Американските инвестиции по сектори 13

Ефекти на инвестициите от САЩ върху икономиката на България 18

Ефект на инвестициите от САЩ върху регионите 20

Заключения 22

Използвана литература 23

ПРИМЕРИТЕ

Ролята на Фондация „Америка за България“ 24

Над 0,5 милиард лева допринася системата на „Кока-Кола“ за българската икономика 26

"ЕЙ И ЕС България“ е ключов фактор за стабилността на мрежата и сигурността на доставките 27

Citi – в подкрепа на българската икономика 28

„КонтурГлобал Марица Изток 3“ – Енергия за България 29

„Каменица“ – инвестиции в хора и бирена култура 30

„VMware България“ – 11 години успешно развитие 31

ОБРЪЩЕНИЯ
ИНВЕСТИЦИИТЕ
НА САЩ В БЪЛГАРИЯ

Уважаеми членове на бизнес-общността,

В ръцете си държите първото по рода си икономическо изследване на обема и значението на инвестициите от Съединените американски щати в България. То показва реалното измерение на трансатлантическите връзки между двете държави и е основа за тяхното бъдещо надграждане.

За Американската търговска камара у нас този проект е от огромно значение. Чрез него за пръв път се посочват секторите, в които са вложени американски капитали, които създават и задържат работни места и развиват пазари.

Отвъд числата става видимо, че у нас присъстват компании и бизнеси, някои от които повече от десетилетие създават добавена стойност както по веригата на доставките, така и надграждат технологично цели сектори и инвестират чрез социално-отговорни партньорства.

Изследването е гордост за цялата американска общност у нас. То е нагледен пример как могат да се обединят усилия, за да се получи стойностен продукт, който може да е от полза на всяка от нашите заинтересовани страни – членове, партньори, правителство, посолство на САЩ, медии.

От името на Борда на директорите на Американска търговска камара в България изказвам нашите благодарности към Посолство на САЩ, Фондация „Америка за България“, на компаниите, които подкрепиха това издание. Специални благодарности отправяме към екипа на Института за пазарна икономика, без чиято експертиза и визия този проект беше немислим.

Д-р Красимира Чемишанска
Президент
Американска търговска камара в България

Уважаеми госпожи и господа,

Бих искал да изразя своята дълбока признателност към Американската търговска камара в България, която е дългогодишен и надежден партньор на Посолството на САЩ, както и към Института за пазарна икономика, водещият български център за икономически анализи, за съставянето на този ценен доклад.

Този проект показва ролята на Съединените американски щати като един от водещите източници на преки чуждестранни инвестиции в България. Нещо повече - докладът изтъква, че точно тези инвестиции ускоряват ръста на най-динамичните сектори на българската икономика, в това число производство, енергетика и модерно земеделие. Подобни инвестиции са движещата сила на икономическия растеж, подобряват продуктивността на работещите българи , допринасят за повишението техните възнаграждения и така трансформират цели общности. Зад икономическите данни, включени в този доклад, са реалните хора и техните семейства, за които по-добрите възможности носят реални ползи, като така спомагат и за техния общ принос към обществото.

Заедно с нашите български партньори ние можем да кажем със сигурност, че ще продължим да изграждаме трансатлантическите икономически връзки, които ще са от полза и за американци, и за българи.

Ерик С. Рубин
Посланик на САЩ в България

Списък на таблиците и графиките

Таблица 1:
Размер на ПЧИ по страни, 2016 г. 11

Таблица 2:
Директни и индиректни американски инвестиции според „междинни" страни-бази като дял от идентифицираните американски инвестиции, размер към края на 2016 г. 12

Таблица 3:
Дял на американските инвестиции в административните и спомагателните дейности и в селското, горското и рибното стопанство като част от всички идентифицирани американски инвестиции в България, размер към края на 2016 г. 16

Таблица 4:
Структура на ПЧИ в България по отрасли, размер към края на 2016 г. 16

Таблица 5:
Дял на американските преки чуждестранни инвестиции от всички преки чуждестранни инвестиции по икономически дейности, размер към края на 2016 г. 17

Таблица 6:
Дялове на американските фирми по икономически дейности като част от общите стойности на показателите за националната икономика на България, 2016 г. 19

Таблица 7:
Дялове на фирмите от САЩ по региони 20

Графика 1:
Дял на инвестициите от САЩ в преработващата промишленост и производството на електрическа енергия като част от всички идентифицирани американски инвестиции в България, размер към края на 2016 г. 14

Графика 2:
Дял на инвестиции инвестициите от САЩ в търговията и създаването и разпространението на информация и творчески продукти като част от всички идентифицирани американски инвестиции в България, размер към края на 2016 г. 14

Използвани съкращения

МВФ – Международен валутен фонд
ОИСР – Организация за икономическо сътрудничество и развитие
БНБ – Българска народна банка
ТР – Търговски регистър
ПЧИ – Преки чуждестранни инвестиции
ДМА – Дълготрайни материални активи

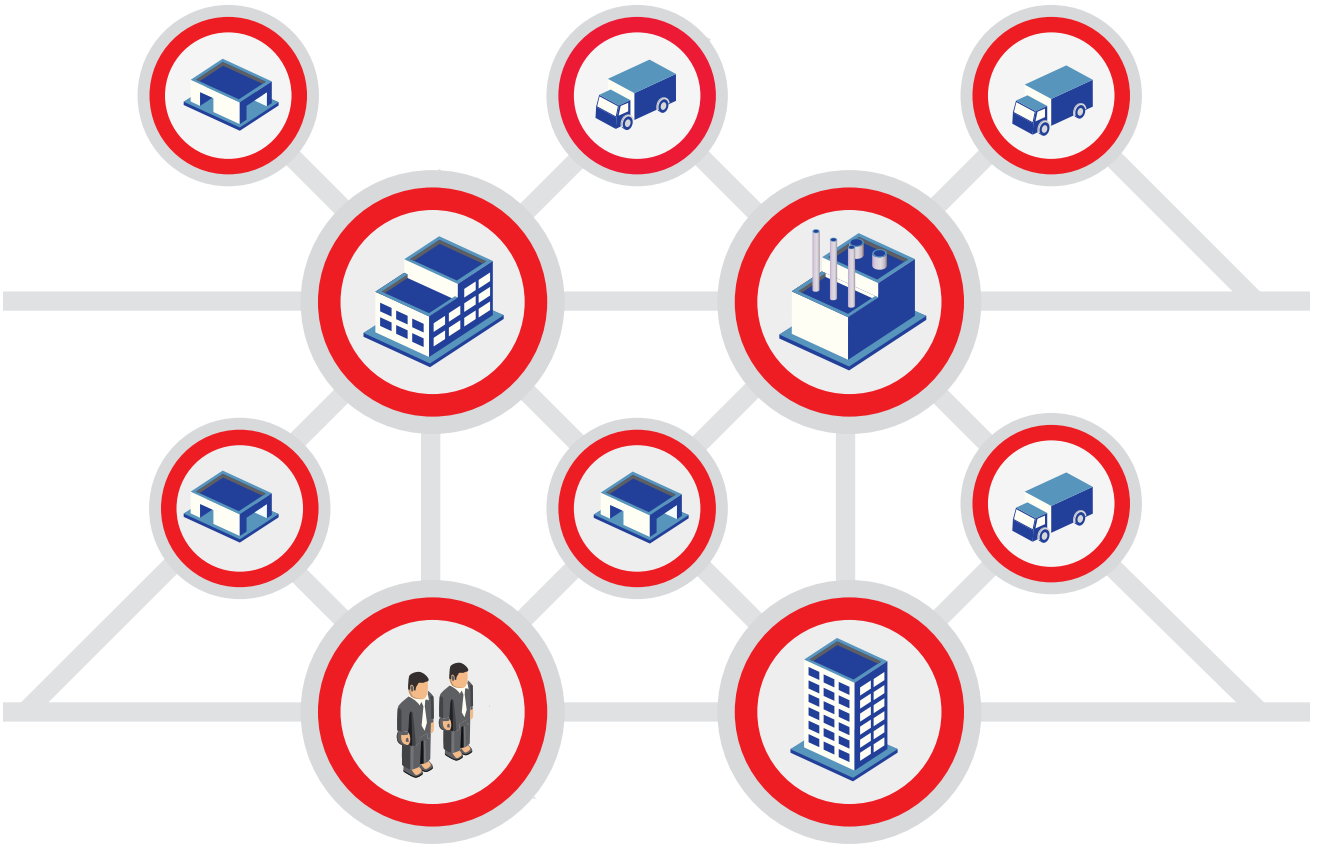

Увод

Инвестициите в икономиката винаги са фокус на професионално, политическо и обществено внимание. България отчита най-високите си темпове на икономически растеж в години, в които инвестициите са в подем – 2006-2008 г., и слаби темпове на растеж, когато инвестициите намаляват или стагнират – 2012-2014 г.

България е малка отворена икономика с ограничени възможности за натрупване на спестявания, а оттам – и за осигуряване на стабилен източник на капитал за вътрешни инвестиции. За да се справи с това ограничение страната привлича чуждестранни инвестиции, които са с източник целия свят и са насочени към различни икономически дейности. Докато потокът от тези инвестиции беше висок – средно 23% от БВП в периода 2006-2008 г., реалният икономически растеж е около 7% средно на година. Когато притокът на преки чужди инвестиции намаля до около 3,5% от БВП средно през 2012-2014 г., реалният икономически растеж се сви до около 1%.

Преките чуждестранни инвестиции са от ключово значение за увеличаване на благосъстоянието на населението на страната и до-

ПЧИ са от ключово значение за увеличаване на благосъстоянието на населението и за догонването на стандарта на живот в ЕС

гонването на стандарта на живот на развитите европейски страни – т.нар. конвергенция. За постигането на тази цел би следвало управляващите да подобряват постоянно инвестиционната среда и бизнес климата в страната. Това, освен всичко друго, означава познаване на инвеститорите, техните очаквания и трудности.

Използваната към момента методология[1] на Българската народна банка за идентифициране на произхода на чуждестранните инвеститори създава известни затруднения в това отношение. Методологията идентифицира чуждестранната инвестиция единствено по пряката собственост на капитала, но не и според крайната такава. Така например, ако компания от САЩ притежава компания в Холандия, която инвестира в България, статистиката отчита това като чуждестранна инвестиция с холандски произход.

Това води както до подценяване на отчетения общ размер на преките чуждестранни инвестиции от дадена страна, така и до надценяване на инвестициите от други страни. Така например, сред Топ 10 на страните, източници на преки чуждестранни инвестиции за България до момента, се намират Холандия (безапелационен лидер), Кипър, Швейцария и Люксембург. В същото време действителните инвеститори от тези страни от гледна точка на крайния капитал и собственик са относително малко – и като брой на фирмите, и като размер на инвестициите.

Настоящото изследване има за цел да направи максимално реалистична и обхватна оценка на преките чуждестранни инвестиции с крайна собственост инвеститори от САЩ, като идентифицира български компании, чиито преки чуждестранни собственици са предприятия в трети страни, но крайната собственост е с произход САЩ.

Реалистичната оценка на изследването надгражда наличните официални данни на БНБ.

Това ще позволи да се надгради над наличните към момента официални данни на БНБ за размера на преките чуждестранни инвестиции от САЩ и да се установи тяхното подценяване поради методологически ограничения. Също така подобна оценка ще позволи и по-доброто идентифициране на секторите, в които американските инвеститори работят, след което може да се изследва реалният ефект върху икономиката и обществото от тези вложения. Настоящият доклад няма за цел изследване на причините зад инвестиционните решения едни компании да предпочитат директна инвестиция от САЩ в България, докато други компании регистрират дружества в трети страни, през които да инвестират в България. ■

[1] *От 17 април 2015 г. статистиката на БНБ за преките чуждестранни инвестиции е съставена по шестото издание на Ръководство по платежен баланс и международна инвестиционна позиция (МВФ, 2008). Преди тази дата методологията на БНБ се основаваше на 5-тото издание на същото ръководство.*

Преглед на литературата

Тъй като от повече от половин век насам САЩ неизменно се нареждат сред страните с най-крупни инвестиции в чужбина, закономерно тяхното влияние върху много различни страни, региони и пазари е проучвано от много различни ъгли.

Върнън (1971) си поставя за задача да направи почти енциклопедичен преглед на влиянието на САЩ в периода след Втората световна война. Това влияние е изследвано през американските фирми, които инвестират както в индустриално производство в трети страни, така и в разработване на залежи на природни ресурси. В най-общ план той определя влиянието на американските инвестиции в чужбина като благоприятно както за страните, където те се извършват, така и за самите САЩ. Според Върнън, основните положителни ефекти на американските инвеститори в приемащите ги икономики идват по линия на възможностите им да плащат чувствително по-високи заплати на работниците си от местния бизнес, както и заради значителните данъчни плащания към местните държавни бюджети. Авторът споменава и въвеждането на изцяло нови отрасли и дейности в по-слабо развитите икономики, които са невъзможни в отсъствието на чуждестранни инвестиции заради липсата на технологии или познание за тяхното ползване. Той обаче предупреждава, че привидната липса на контрол на националните правителства над дейността на американските фирми често води до недоверие у местното население и дори политическо напрежение около по-значителните инвестиции.

По-различен поглед предлагат Бенгоа и Санчез-Роблес (2003), които се съсредоточават върху (предимно) американските инвестиции в Южна Америка и тяхното влияние върху институционална среда и развитието - в приемащите инвестициите държави. Най-общо те установяват, че инвестициите се отразява положително както върху развитието на демократичните институции в приемащите ги държави, така и върху икономическото им развитие. Важно условие, което до голяма степен предопределя успеха на инвестициите, обаче, е свободата и отвореността на пазарите на отделните страни. Там, където пазарите са силно контролирани от правителствата и голяма част от БВП се преразпределя през бюджета, успехите на чуждестранните инвестиции са по-скромни. Друг ключов опосредстващ фактор, който те идентифицират, е образованието и уменията на местната работна сила.

Не без значение е т.нар „ефект на преливането“ (spillover effect), при който местните фирми възприемат бизнес практиките, етиката и технологиите на чуждите инвеститори. Гьорг и Грийнуей (2004) правят мета-проучване на този ефект и установяват, че като цяло присъствието на чуждестранни фирми наистина води до подобряване на бизнес средата, технологичното развитие и бизнес практиките. Повишената конкуренция в заплащането от своя страна води и до „преливане“ към заплатите в местните фирми, т.е. до тяхното покачване. Възможно е обаче този ефект да е породен отчасти и от усилията на правителствата да подобрят бизнес средата си, за да привлекат повече инвестиции.

Не бива да се пропускат и ефектите от чуждестранните инвестиции върху икономиките, от които те се извършват. Липси (2004), основавайки се предимно на данни от САЩ, демонстрира, че на ниво фирма инвестирането в чужбина води до изменения в структурата на производството от трудоемко към капиталоемко. ■

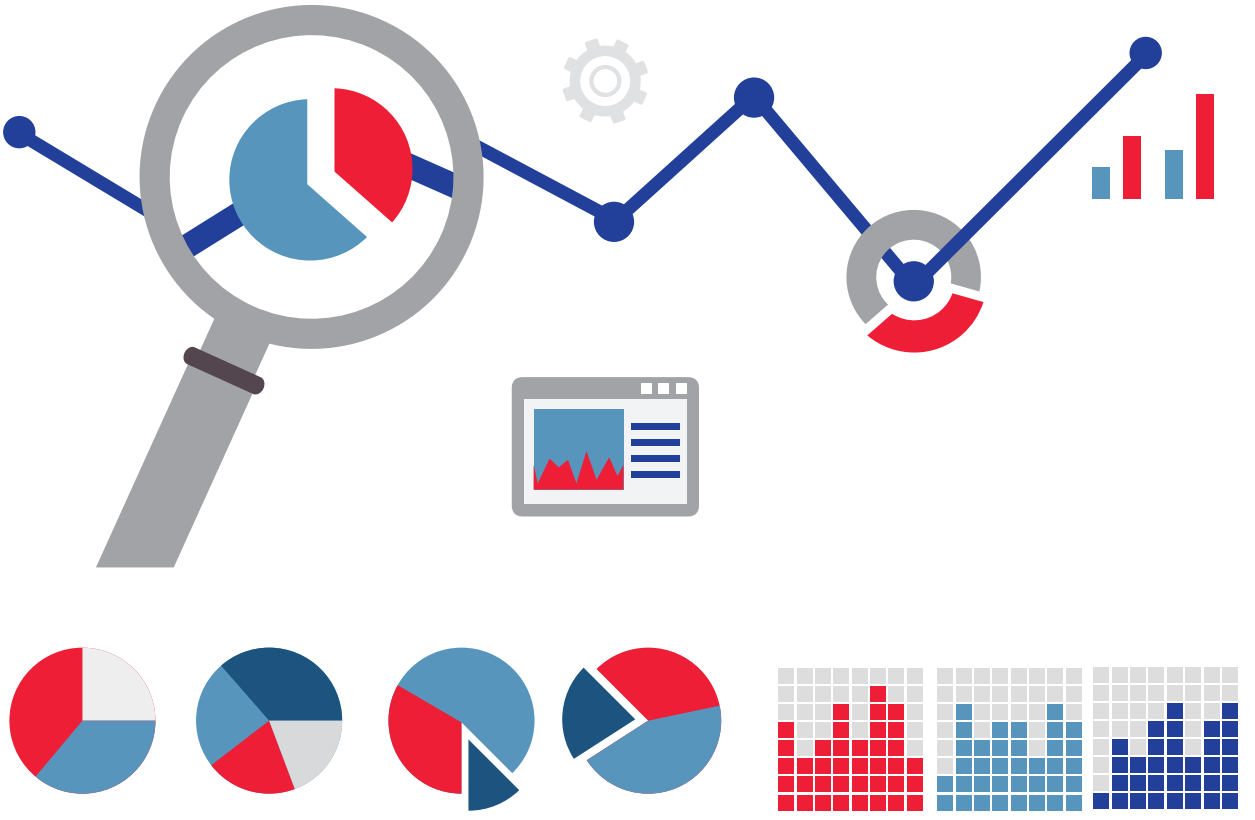

Методология

За да бъдат идентифицирани компаниите с краен собственик физическо и/или юридическо лице с произход САЩ, са използвани официални данни от Българската народна банка, Националния статистически институт, Българската агенция за инвестиции, публикуваните годишни финансови отчети на компаниите в Търговския регистър. Отделно е използвана информация за членовете на Американската търговска камара в България (AmCham), както и класацията на Българската търговско-промишлена палата (БТПП) за Топ 550 компании в България според нетните им приходи за 2016 г.

В резултат на прегледа на тези данни са идентифицирани както преките инвеститори в капитала на Топ 550 българските компании, така и крайните инвеститори, включително тези с произход САЩ, които са собственици на преките инвеститори. По този начин са идентифицирани 75 компании с пряк или косвен краен собственик физическо и/или юридическо лице с произход САЩ. В резултат на това инвестиция,

която в момента е класифицирана с произход Холандия, например, на практика е собственост на няколко други инвеститора, чиято крайна собственост е с произход САЩ.

За оценка на размера на инвестициите е използвана Методологията за отчитане на преките чуждестранни инвестиции в страната[2] . Тя е в съответствие с Шестото издание на Ръководството по платежен баланс на МВФ, Третото издание на Ръководните дефиниции за преки чуждестранни инвестиции на ОИСР, както и регламентите на ЕВРОСТАТ и Европейската централна банка относно платежния баланс. Съгласно тези стандарти за пряка чуждестранна инвестиция се приема такава, при която чуждестранно физическо или юридическо лице придобива дълготраен интерес (не по-малко от 10% от правото на глас при управление на дадено предприятие) в българска компания.

Размерът на чуждестранната инвестиция представлява сборът от:

- Чуждестранното участие в капитала на българското дружество – преведени и изтеглени парични и апортни вноски в/от дяловия или акционерния капитал на местната компания;
- Вътрешнофирмените задължения – получени и изплатени главници по краткосрочни и дългосрочни заеми между прекия инвеститор и местната компания;
- Реинвестираната печалба–делът на чуждестранните инвеститори в неразпределената печалба и загуба на местната компания.

За целта на настоящото изследване е използван размерът на преките чуждестранни инвестиции към 31 декември 2016 г. Тук е важно да се отбележи, че съществува разлика между размера на преките чуждестранни инвестиции към определен момент, например 31 декември 2016 г., и техният поток за даден период, например година. Така например, ако знаем размерът на преките чуждестранни инвестиции на 31 декември 2015 г. и размерът им към 31 декември 2016 г., то потокът на преки чуждестранни инвестиции за периода 1.01.2016 – 31.12.2016 г., е разликата между двата размера.

Този поток може да бъде положителен – приток на инвестиции, или отрицателен – отлив на инвестиции. С други думи размерът на инвестициите представлява моментна снимка на натрупаните към даден момент вложения в икономиката, докато техният поток представлява измененията в инвестиционната позиция – приток и отлив, за определен период от време – месец, тримесечие, година.

Дълготрайни материални активи, нетни приходи от продажби и брой наети лица са използваните индикатори за оценка на ефекта от ПЧИ от САЩ.

Тази оценка е направена както на ниво национална икономика, така и на ниво отделни отрасли съгласно Класификацията на икономическите дейности (КИД-2008) на Националния статистически институт. Разгледани са и ефектите на инвестициите на регионално ниво на база областни данни за гореспоменатите показатели.

Предвид целите и обхвата на настоящото изследване – идентифициране и измерване на обема и ефектите от преките чуждестранни инвестиции с пряк или косвен произход САЩ, то не може да претендира за изчерпателност, тъй като не е налична пълна информация за тези инвестиции. Въпреки това резултатите от изследването показват значително подценяване на официалните данни. ■

[2] *БНБ - http://www.bnb.bg/bnbweb/groups/public/documents/bnb_download/st_m_instr_fdi_bg_bg.pdf*

Статистическо „подценяване“ на инвестициите от САЩ

Статистическият подход за идентифициране и измерване на преките чуждестранни инвестиции (ПЧИ) както в България, така и по света, е базиран на идентифициране на произхода на преките чуждестранни собственици на българските компании. Ако този собственик е, например, компания, регистрирана в Германия, то се приема, че пряката чуждестранна инвестиция е с произход Германия. Това изцяло пренебрегва факта, че германската компания може да е дъщерна на краен собственик от трета страна, например САЩ, което означава, че в крайна сметка инвестицията е американска, а не германска. Нещо повече – този начин на отчитане на инвестициите може да доведе до ситуация, в която български инвеститор регистрира компания в друга страна, например Люксембург, която след това инвестира в България. Независимо че произходът на средствата е български, статистиката ще отчете вложението като пряка чуждестранна инвестиция с произход Люксембург.

По този начин се постига точност и експедитивност при обработването на данните за

сметка на подценяване на едни инвестиции за сметка на други. Така например към 31 декември 2016 г. топ 10 страни според размера на преките чуждестранни инвестиции в България са Холандия, Австрия, Гърция, Германия, Италия, Кипър, Великобритания, Русия, Люксембург и Швейцария сочат данните на БНБ. Общият размер на преките чуждестранни

5,7% от всички ПЧИ са от САЩ – двойно повече от официалните данни

инвестиции от тези страни възлиза на 69% от всички преки чуждестранни инвестиции. За сравнение, официалните данни за инвестициите с произход САЩ възлизат на 2,5% от размера на всички ПЧИ.

Това обаче е само част от историята, тъй като някои инвеститори не навлизат на българския пазар директно от САЩ. Така например, ако компания с произход САЩ има подразделение в, например, Белгия, което притежава капитал в българска компания, нашият подход класифицира инвестицията като такава с произход САЩ, вместо с произход Белгия.

По този начин делът на американските инвести-

ТАБЛИЦА 1

Размер на ПЧИ по страни, 2018 г.

	Според директен собственик (Данни БНБ)				Според краен собственик (Изследване 2018)		
		Размер, млн.лв.	Дял от ПЧИ			Размер, млн.лв.	Дял от ПЧИ
1	Холандия	13 111,1	17,0%	1	Холандия	11 364,4	14,7%
2	Австрия	7 848,0	10,2%	2	Австрия	7 848,0	10,2%
3	Гърция	5 229,1	6,8%	3	Гърция	5 229,1	6,8%
4	Германия	5 202,3	6,7%	4	Германия	5 160,2	6,7%
5	Италия	4 737,6	6,1%	5	Италия	4 737,6	6,1%
6	Кипър	4 167,3	5,4%	**6**	**САЩ**	**4 497,1**	**5.8%**
7	Великобритания	3 784,1	4,9%	7	Кипър	4 152,6	5,4%
8	Русия	3 754,8	4,9%	8	Великобритания	3 734,4	4,8%
9	Люксембург	2 981,5	3,9%	9	Русия	3 754,8	4,9%
10	Швейцария	2 312,4	3,0%	10	Люксембург	2 721,8	3,5%
13	**САЩ**	**1 915,0**	**2,5%**	11	Швейцария	2 255,4	2,9%
	Други	22 176,6	28,7%		Други	21 764,3	28,2%

Източник: БНБ, публикуваните в ТР годишни финансови отчети, изчисления на ИПИ

САЩ вече са

6-ят най-голям инвеститор в България.

ции от всички преки чуждестранни инвестиции се увеличава от настоящите 2,5% до 5,7%, т.е. над двойно повече. По този начин горната класация остава почти същата с тази промяна, че САЩ се превръща в шестия най-голям инвеститор в България, а Кипър остава на седма позиция.

С други думи официалната статистика остойностява размера на преките чуждестранни инвестиции с произход САЩ на около 2,5% от всички преки чуждестранни инвестиции в страната, докато резултатите от настоящото изследване на крайната собственост на компаниите показва, че към тях следва да се прибавят още около 3,2% от всички преки чуждестранни инвестиции. Както се вижда и от Таблица 1, предпочитаната база за американските инвестиции в България е Холандия, чийто дял в общите инвестиции намалява от 17% на 14,8% след преоценка на произхода на инвестициите според крайния собственик. ■

ТАБЛИЦА 2

Директни и индиректни инвестиции от САЩ според „междинни" страни-бази като дял от идентифицираните американски инвестиции, размер към края на 2016 г.

	Размер	Дял от американските ПЧИ
САЩ	1915,0	42,6%
Холандия	1746,7	38,8%
Британски вирджински острови	306,2	6,8%
Люксембург	259,7	5,8%
Белгия	145,2	3,2%
Швейцария	57,0	1,3%
Други	67,4	1,5%

Източник: Публикуваните в ТР годишни финансови отчети, изчисления на ИПИ

Американски инвестиции по сектори

Официалната статистика на преките чуждестранни инвестиции предоставя разбивка според вида инвестиция (участие в капитала на компаниите, реинвестирана печалба и дългови инструменти), според географски райони (страни) или по икономически отрасли. Няма сечение на информацията едновременно според географски райони и икономически отрасли, което би позволило анализ на инвеститорския интерес на компаниите от дадена страна.

Резултатите от изследването показват, че около 98% от американските инвестиции в България (директни и индиректни) са концентрирани в четири икономически дейности:

- преработваща промишленост,
- производство на електрическа енергия,
- създаване и разпространение на информация и творчески продукти (включително информационни и комуникационни технологии),
- и търговия.

Близо 50% от американските преки чуждестранни инвестиции са концентрирани в преработващата промишленост, а други около 40% са в производството на електрическа енергия. Такива компании с американска собственост в преработващата промишленост включват Агрополихим, Каменица, Амилум България, Сенсата Технолоджис България и Идеал Стандарт Видима. При производството на електрическа енергия представители са компаниите от групите на КонтурГлобал (собственик на ТЕЦ КонтурГлобал Марица Изток 3) и ЕЙ И ЕС (собственик на ТЕЦ „AES Гълъбово“, известна още като новата ТЕЦ „Марица-изток 1)

Не е изненадващо, че точно тези два сектора привличат почти целия инвестиционен ресурс, тъй като това са капиталоемки сектори, които разчитат на големи вложения в земя, машини, сгради, съоръжения и оборудване, т.е. дълготрайни материални активи. В тези два сектора са и около 94% от всички дълготрайни материални активи, собственост на компании в България (с краен американски собственик).

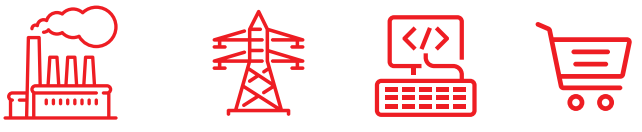

Инвестициите на САЩ у нас са концентрирани в 4 сектора: преработваща промишленост, електроенергия, ИКТ и търговия.

Освен че тези два сектора се характеризират с високо ниво на капиталови разходи, за тях също са характерни дългият полезен живот на активите и дългосрочният характер на инвестицията. С други думи инвестициите в тези сектори могат да се разглеждат като дългосрочен интерес от страна на чуждестранния собственик за развитие на компаниите и като цяло за участие в икономическия живот в страната.

Генерираните нетни приходи от двата сектора през 2016 г., измерени чрез нетните приходи от продажби, възлиза на около 55% от целия оборот на компаниите с краен американски собственик. Броят на заетите в тях, според данните за осигурените лица, достига около 47% от всички заети в компании с краен американски собственик.

Следващите два сектора според експозицията на американските инвеститори в страната са търговията и създаването и разпространението на информация и творчески продукти. Те обаче привличат в пъти по-малко американски инвестиции в сравнение с преработващата промишленост и производството на електрическа енергия. Общият размер на американските вложения в тези сектори е около 10% от всички американски ПЧИ. Някои от компаниите с американска собственост в търговията са Марс, Инкорпорейтед България, Проктър и Гембъл България, Афер България и 3М България. При създаването и разпространението на информация и творчески продукти компаниите с американска собственост включват Фокс Нетуъркс Груп България, Ханиуел, Телерик и Амдокс България.

ГРАФИКА 1

Дял на инвестициите от САЩ в преработващата промишленост и производството на електрическа енергия като част от всички идентифицирани американски инвестиции в България, размер към края на 2016 г.

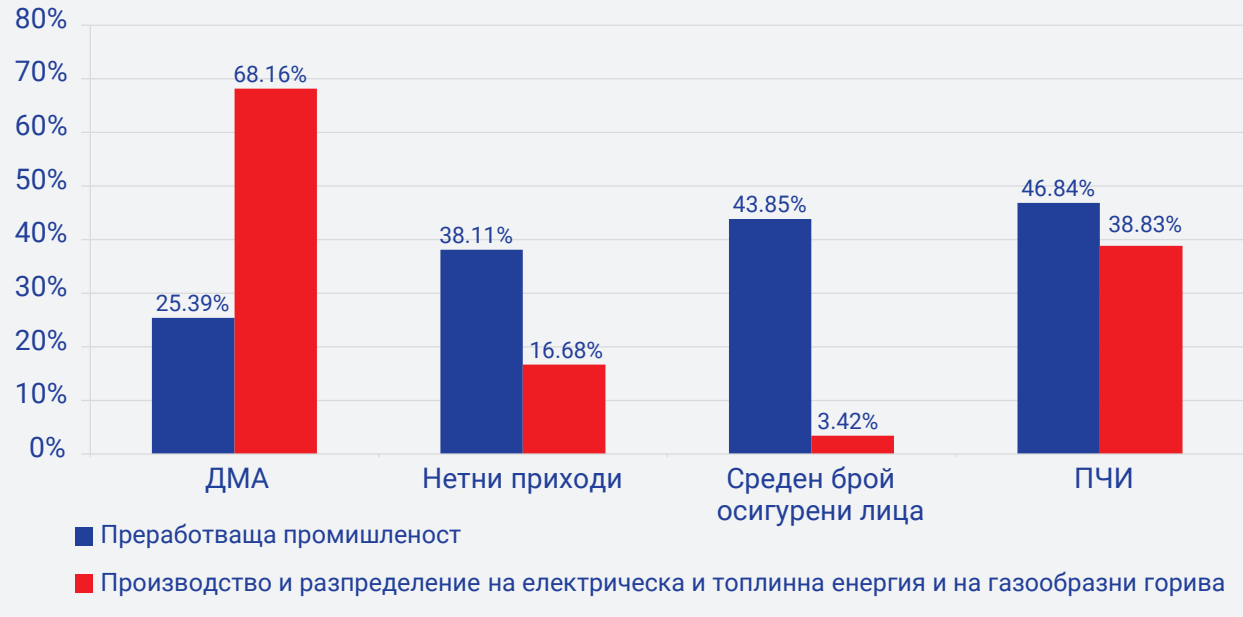

Източник: Публикуваните в ТР годишни финансови отчети, изчисления на ИПИ

Това са сектори, които не са капиталоемки, но ангажират голям брой заети лица. Срещу 10% от американските преки чуждестранни инвестиции в тези сектори стоят едва 1% от дълготрайните материални активи, собственост на компании с американски инвеститор. В същото време заетите в тези сектори представляват около 22% от всички заети в компании с американски собственик.

Значимостта на инвестициите в търговия и създаване и разпространение на информация и творчески продукти не се изчерпва само до наетите лица, а се проявява и по отношение на генерираните нетни приходи. Така например през 2016 г. тези сектори са отговорни за около 22% от генерираните приходи от компании с американски собственик.

Един от интересните сектори, който не привлича много инвестиции и не се отличава с високи обороти, е административни и спомагателни дейности, част от които е дейността на телефонните центрове за услуги т.нар. кол-центрове. Американските инвестиции в тях формират едва 0,3% от дълготрайните материални активи, собственост на всички компании с американска собственост, но през 2016 г. осигуряват заетост на над 20% от всички заети в компании с американска собственост заради високата трудоемкост на този отрасъл.

Примери за компании с американска собственост в този сектор са Хюлет-Пакард Глоубъл Диливри България Сентър, Съдърланд Глобъл Сървисис България и Си 3 ай Европа.

ГРАФИКА 2:

Дял на инвестициите от САЩ и в търговията и създаването и разпространението на информация и творчески продукти като част от всички идентифицирани американски инвестиции в България, размер към края на 2016 г.

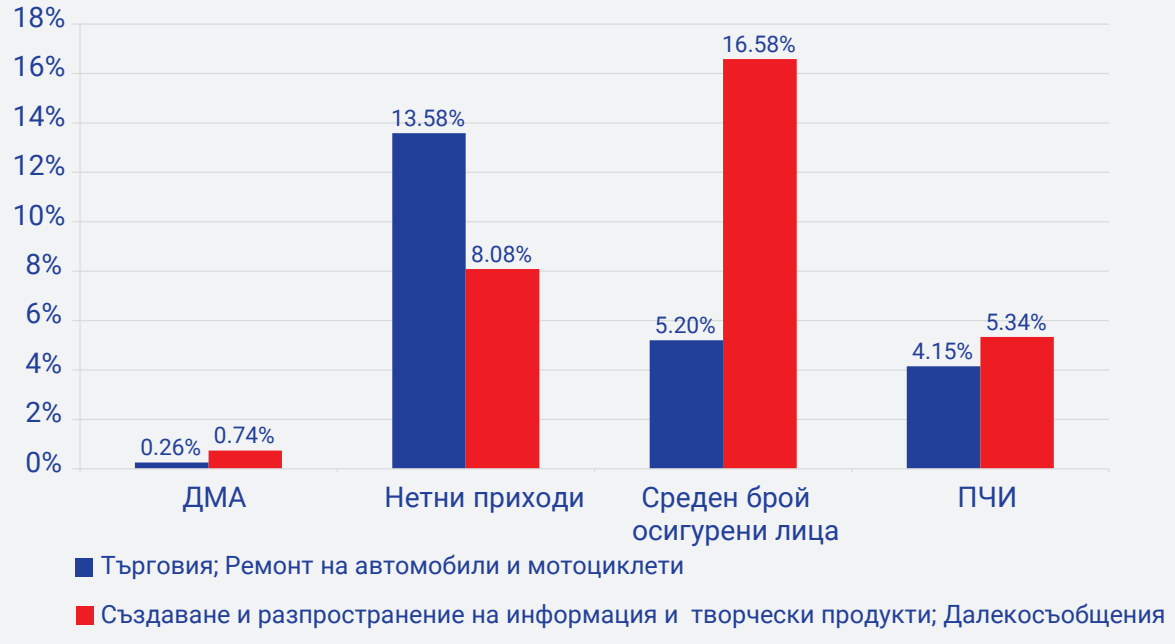

Източник: Публикуваните в ТР годишни финансови отчети, изчисления на ИПИ

ТАБЛИЦА 3

Дял на американските инвестиции в административните и спомагателните дейности и в селското, горското и рибното стопанство като част от всички идентифицирани американски инвестиции в България, размер към края на 2016 г.

	ДМА	Нетни приходи	Среден брой осигурени лица	ПЧИ
Административни и спомагателни дейности	0,3%	5,1%	20,4%	1,7%
Селско, горско и рибно стопанство	0,5%	12,1%	3,2%	2,8%

Източник: Източник: Публикуваните в ТР годишни финансови отчети, изчисления на ИПИ

ТАБЛИЦА 4

Структура на ПЧИ в България по отрасли, размер към края на 2016 г.

	САЩ	Свят
	48,1%	**17,8%**
Производство и разпределение на електрическа и топлинна енергия и на газообразни горива	39,9%	8,2%
Създаване и разпространение на информация и творчески продукти; Далекосъобщения	5,5%	2,4%
Търговия; Ремонт на автомобили и мотоциклети	4,3%	14,5%

Източник: Публикуваните в ТР годишни финансови отчети, изчисления на ИПИ

Друг интересен пример е селското, горско и рибно стопанство, където инвестициите също не са много високи, но през 2016 г. формират над 12% от оборотите на всички компании с американска собственост. Компаниите с американска собственост в този сектор включват Сокотаб България, АДМ България Трейдинг и Каргил България.

Както вече беше обърнато внимание, американските инвестиции в България са насочени основно към производствени сектори като преработващата промишленост и електроенергетиката, което показва дългосрочна ангажираност за развитие на компаниите в България.

Топ 4 сектора, които привличат американски преки чуждестранни инвестиции формират около 98% от всички американски инвестиции в страната, докато същите сектори представляват едва 43% от всички преки чуждестранни инвестиции.

Топ 4 сектора, които привличат преки инвестиции от САЩ формират около **98%** от всички американски инвестиции в страната.

Разбивка на икономическите дейности

Делът на американските инвестиции от всички преки чуждестранни инвестиции в отделните сектори също е значителен. Така например близо 17% от ПЧИ в производството на електрическа енергия, както и над 9% от чуждестранните инвестиции в преработваща промишленост, са с краен собственик инвеститор от САЩ.

Към тях могат да се добавят още американските инвестиции в административните и спомагателните услуги, част от които са кол-центровете, с 6,4% от всички преки чуждестранни инвестиции в България. Друг сектор, в който американските инвеститори имат значително участие, е селското, горското и рибното стопанство, където около 24% от всички преки чуждестранни инвестиции са с произход САЩ. Така американското участие в тези пет сектора достига около 11,17% от всички преки чуждестранни инвестиции в тях. ■

ТАБЛИЦА 5

Дял на преки чуждестранни инвестиции от САЩ от всички преки чуждестранни инвестиции по икономически дейности, размер към края на 2016 г.

Икономическа дейност	Дял
Преработваща промишленост	9,2%
Производство и разпределение на електрическа и топлинна енергия и на газообразни горива	16,6%
Създаване и разпространение на информация и творчески продукти; Далекосъобщения	7,6%
Селско, горско и рибно стопанство	23,6%
Административни и спомагателни дейности	6,4%
Общо за петте икономически дейности	11,17%

Източник: Публикуваните в ТР годишни финансови отчети, изчисления на ИПИ

Ефекти на инвестициите от САЩ върху икономиката на България

След като направихме оценка на реалния обем на инвестициите на САЩ в България, включително и тези, извършени през дъщерни фирми на американски компании, в тази част ще разгледаме влиянието им върху икономиката на страната. Този анализ почива на няколко ключови индикатора – заети лица, нетни приходи от продажби и дълготрайни материални активи. Изборът на индикатори е обективно ограничен от достъпа до статистически данни и от информацията, представена в годишните финансови отчети на американските фирми. Годината на изследване е 2016;представянето на динамика и сравнение с предишни периоди засега остава извън обхвата на настоящото проучване.

Най-общо фирмите с американско участие са притежавали малко над 3,3% от дълготрайните активи през 2016 г. Те са генерирали 2,4% от нетните приходи от продажби в българската икономика през тази година, а наетите в тях са съставлявали 1,1% от общата заетост в страната. Като абсолютна стойност осигурените в тях лица са 28,6 хиляди, а сумата на дълготрайните материални активи на фирмите – малко над 4 милиарда лева. Нетните приходи от продажби през 2016 г. пък достигат почти 7 милиарда лева. Тъй като методологията на този етап не е прилагана към други държави, не може да се направи сравнение между дяловете на американските фирми и тези на други държави, чийто фирми инвестират в България. Благотворното им въздействие обаче няма как да бъде отречено. Разбивката по икономически дейности позволява по-детайлен поглед върху влиянието на инвестициите от САЩ върху отделните отрасли на българската икономика. Таблица 4 по-долу показва дяловете на американските фирми в отраслите, в които присъстват такива.

Влиянието на американските инвестиции върху местната икономика е разпределено доста нерав-

Дял на американските компании от цялата икономика на България, 2016 г.

ДМА
4 млрд. лева
3,3%

Нетни приходи от продажби
7 млрд. лева
2,4%

Заетост
28 600 души
1,1%

ТАБЛИЦА 6

Дялове на фирмите от САЩ по икономически дейности като част от общите стойности на показателите от националната икономика на България, 2016 г.

Икономическа дейност	Нетни приходи от продажби	ДМА	Заетост
Селско, горско и рибно стопанство	12,5%	0,3%	1,0%
Преработваща промишленост	4,8%	4,1%	2,3%
Енергетика	7,6%	12,4%	3,1%
Търговия; Ремонт на автомобили и мотоциклети	0,9%	0,1%	0,3%
Транспорт, складиране и пощи	0,3%	0,0%	0,1%
Създаване и разпространение на информация и творчески продукти; Далекосъобщения	6,2%	0,9%	5,1%
Операции с недвижими имоти	0,8%	1,0%	0,1%
Професионални дейности и научни изследвания	6,0%	0,8%	1,7%
Административни и спомагателни дейности	9,8%	0,7%	5,4%
Общо за икономиката	2,4%	3,3%	1,1%

Източник: Изчисления на ИПИ на база на ТР, НСИ

номерно между отделните икономически дейности – най-голямо е то в индустрията и енергетиката, а относително по-слабо – в транспорта и търговията. При прегледа на относителните дялове обаче трябва да се имат предвид и чувствителните разлики между размера на отделните отрасли и тяхната структура. Въпреки че като абсолютна стойност най-много са заетите в американски фирми в преработващата промишленост (над 12,5 хиляди души), това е и отрасълът с най-много заети в страната и съответно техният относителен дял не е толкова значителен.

Първоначалните очаквания бяха, че американските инвеститори ще имат по-голям дял при аутсорсинга и информационните технологии. Въпреки че присъствието им не е малко – съответно 5,4% и 5,1% от заетите и 6% и 6,2% от нетните приходи в двата сектора, много е вероятно настоящото изследване да го подценява, тъй като други проучвания[3] на тези сектори установяват, че те (особено информационните технологии) са доминирани от много на брой малки фирми, които поради особеностите на прилаганата тук методология вероятно остават извън обхвата му. Интересен пример е и селското стопанство, където няколко много големи фирми, при това с малък дял от материалните активи и заетостта, реализират 12,5% от нетните приходи от продажби. ■

[3] *Виж http://investsofia.com/wp-content/uploads/2017/10/IT_Sector_Analysis_Sofia_Sept-2017_BG.pdf и http://investsofia.com/wp-content/uploads/2017/12/Sofia_Outsourcing_Industry_Report_December-2017_BG.pdf*

Ефект на инвестициите от САЩ върху регионите

В някои областни икономики американските фирми са пазарен лидер със структуроопределящо значение за местния пазар на труда. Тук ще разгледаме къде те са от най-голямо значение. За целта към оценката на ефекта на национално ниво ще добавим и дяловете на американските фирми в преките чуждестранни инвестиции с натрупване към края на 2016 г. в отделните области, според предоставяните от НСИ данни[4]. Таблица 5 по-долу обобщава дяловете на американските фирми в основните показатели на областите, където присъства поне една значима фирма с американско участие.

В област Габрово инвеститор с американско участие е само „Идеал Стандарт Видима“, но

ТАБЛИЦА 7

Дялове на фирмите от САЩ по региони

Област	ДМА	Нетни приходи от продажби	Заетост	ПЧИ
Варна	2,83%	5,30%	0,62%	8,80%
Габрово	7,34%	12,19%	8,41%	19,81%
Пловдив	1,37%	1,13%	0,60%	6,99%
Разград	18,10%	26,98%	5,22%	75,79%
София	4,75%	3,48%	1,82%	12,43%
Стара Загора	9,32%	5,91%	0,46% **	11,83%
Добрич	11,11%	1,76%	0,00% *	3,87%
Смолян	2,15%	4,92%	1,60%	1,44%

Източник: Изчисления на ИПИ на база на ТР, НСИ.

**Делът в заетостта на Добрич е посочен като 0%, тъй като в областта има само една фирма, за която няма данни за наетите лица ** Не включва данни за AES, тъй като в публикуваните в ТР данни няма информация за заетите*

[4] *Източникът тук е НСИ, тъй като БНБ не предоставя регионално дезагрегирани данни*

Важността на американските инвестиции в отделните области не е еднаква. В Габрово, Разград, Стара Загора няколко компании предопределят облика на местната икономика.

той осигурява работните места на над 8% от заетите в нея; още по-голямо е влиянието на фирмата в община Севлиево. Любопитното в случая на Разград е, че инвестициите на хранителните „Пилко“ и „Амилум“ формират малко над 5 от общия обем на чуждестранните инвестиции в областта и почти 1/5 от общия обем на дълготрайните материални активи в нея. Причина за това е най-вече иначе ниското ниво на икономическо развитие и почти пълна липса на други инвестиции в област Разград, на фона на което двете фирми се открояват.

Почти всички американски инвестиции са струпани в столицата благодарение на добре развития - пазар и по-лесния достъп до работна ръка с подходящо образование и умения. Въпреки че от общо 70 фирми, включени в регионалното разпределение на инвестициите от САЩ, 56 са регистрирани в София, регионалното им влияние е по-малко от това на тези в други области понеже икономиката на София е много по-голяма и развита от тази на която и да било друга област. На фона на най-силната икономика в страната, фирмите с американско участие притежават почти 5% от общите ДМА, или почти 2,4 милиарда лева. Причината за относително малкия им дял (под 2%) в заетостта е профилът на повечето фирми, които специализират в дейности с висока добавена стойност на зает – информационни технологии, аутсорсинг на административни услуги, търговия. На фона на останалите области в София делът на индустрията е относително малък. Въпреки че 12-процентният дял на фирмите с американско участие в обема на ПЧИ в столицата далеч не е малък, трябва да се има предвид и че голяма част от фирмите, чиито мрежи оперират в цялата страна, са регистрирани в София – тук от особено значение са веригите за модерна търговия, които са сред най-големите фирми в страната, както и мобилните оператори.

Стара Загора също е любопитен казус, тъй като американските инвестиции се съсредоточават само в един отрасъл – енергетиката, където дейността си развиват „AES“ и „Contour Global“. Особеният характер на тези фирми си личи и в разпределението на дяловете им в местната икономика - в тях работят под 1% от заетите в областта, но същевременно тези фирми притежават почти 10% от дълготрайните материални активи и формират 12% от чуждестранните инвестиции. Двете централи са и с определящо значение за българския енергиен сектор – по данни на КЕВР[5] те отговарят за приблизително 12% от общите електропроизводствени мощности в страната и 23% от мощността конкретно на топлоелектрически централи в страната. Влиянието на електроцентралите е особено видимо в особеностите на икономиката на община Гълъбово – към 2015 г.[6] в тях работят 1/3 от всички заети в нея, а средната брутна месечна заплата надхвърля 2 хиляди лева.

Американски инвестиции не отсъстват и в няколко от другите ключови икономически центрове – Пловдив, Варна, Добрич, но влиянието им е по-незначително на фона на големи инвеститори от други страни. ■

[5] *Виж http://www.dker.bg/bg/elektroenergetika/proizvodstvo.html*

[6] *Повече подробности в изданието на ИПИ „Икономическите центрове в България“, http://www.regionalprofiles.bg/bg/map-ec/*

Заключения

Настоящият доклад цели да представи по-пълна картина за обема, структурата и ефектите от американските преки чуждестранни инвестиции в България спрямо тази, рисувана от официалните статистически данни за ПЧИ. Резултатите от него показват, че размерът на „подценените" инвестиции не е за пренебрегване.

Според официалните данни за размера на преките чуждестранни инвестиции американските вложения в българската икономика възлизат на около 1,9 млрд. лв. или 2,5% от всички преки чуждестранни инвестиции. Когато се добавят и индиректните инвестиции с произход САЩ, който навлизат в България през трети, „междинни" страни-бази,сумата се увеличава до около 4,5 млрд. лв. или 5,7% от всички преки чуждестранни инвестиции в страната или се оказва близо 2,3 пъти повече.

По този начин горната класация остава почти същата с тази промяна, че САЩ се превръща в шестия най-голям инвеститор в България спрямо своята 13-а позиция сега.

Както се вижда от Таблица 1 предпочитаната страна-база за инвестиции в България е Холандия с дял отблизо 67% от всички непреки американски инвестиции, обхванати в настоящото изследване. Топ три дестинациите включват още Британските вирджински острови (12% от непреките американски инвестиции) и Люксембург (10% от непреките американски инвестиции), като заедно представляват около 90% от непреките американски инвестиции в България. Резултатите от изследването показват, че около 98% от американските инвестиции в България (преки и непреки) са концентрирани в четири икономически дейности – преработваща промишленост, производство на електрическа енер-

Делът на ПЧИ от САЩ по сектори

24% в земеделие

11% е общият дял на ПЧИ от САЩ в 5 сектора на икономиката ни / земеделие, енергетика, ИКТ, преработваща индустрия, call-centers/

гия, създаване и разпространение на информация и творчески продукти (включително информационни и комуникационни услуги) и търговия.

Един от интересните сектори от гледна точка на американските инвестиции в страната са административните и спомагателните дейности, към който се числят т.нар. кол-центрове. Американските инвестиции в тях формират едва 0,3% от дълготрайните материални активи, собственост на всички компании с американска собственост, но през 2016 г. осигуряват заетост на над 20% от всички заети в компании с американска собственост. Друг интересен пример е селското, горско и рибно стопанство, където инвестициите също не са много високи, но през 2016 г. формират над 12% от оборотите на всички компании с американска собственост.

Делът на американските инвестиции от всички преки чуждестранни инвестиции в отделните сектори също е значителен.

Значителен е делът на преките чуждестранни инвестиции в производството на електрическа енергия (17%), преработваща промишленост (9%) и създаване и разпространение на информация и творчески продукти са с краен собственик инвеститор от САЩ. Към тях могат да се добавят още административните и спомагателните услуги, част от които са кол-центровете, с 6,4% от всички преки чуждестранни инвестиции.

Друг сектор, в който американските инвеститори имат значително участие е селското, горското и рибното стопанство, където около 24% от всички преки чуждестранни инвестиции са с произход САЩ. Така американското участие в тези пет сектора достига около 11.17% от всички преки чуждестранни инвестиции в тях.

В регионален план големите американски фирми имат структуроопределящо значение за част от областите, особено Разград, Габрово и Стара Загора. ■

Използвана литература

Bengoa, M., & Sanchez-Robles, B. (2003).
Foreign direct investment, economic freedom and growth: new evidence from Latin America. European journal of political economy, 19(3), 529-545.

Görg, H., & Greenaway, D. (2004).
Much ado about nothing? Do domestic firms really benefit from foreign direct investment?. The World Bank Research Observer, 19(2), 171-197.

Lipsey, R. E. (2004).
Home-and host-country effects of foreign direct investment. In Challenges to globalization: Analyzing the economics (pp. 333-382). University of Chicago Press.

Vernon, R. (1971).
Sovereignty at bay: The multinational spread of US enterprises. The International Executive, 13(4), 1-3.

Ролята на Фондация „Америка за България“

САЩ са отговорни за над една трета от общия обем на средствата, предназначени за филантропия в България в периода между 2009 и 2017 г. Общият обем на средствата, отпуснати по шестте основни програмни дейности на Фондация „Америка за България” в този период, достига 167 млн. долара.

Най-много средства са отпуснати за образование (93,2 млн.), развитие на гражданско общество и демократични институции (24,8 млн.) и изкуство и култура (18,2 млн.). Още 51 млн. долара са отпуснати от други организации , базирани в САЩ, с което средствата достигат общо 218 млн. долара – сума, която е близо 4 пъти по-висока от държавните разходи в това направление и шест пъти по-високи от средствата, събирани чрез индивидуални дарения.

Стойността на годишните грантове, отпуснати от Фондация „Америка за България” в периода между 2011 и 2016 г., се нареждат сред трите най-големи сертифицирани инвестиции в българската икономика за всяка една от съответните години т.е. ако средствата от Фондация „Америка за България” можеха да се сертифицират като инвестиции, те биха се нареждали сред водещите инвеститори за тези години.

Около 16,8 млн. долара от отпуснатите грантове, както и 21,3 млн. долара под формата на други инвестиции на фондацията (като създаването на „Музейко”) са насочени към проекти, които съдържат предимно или изцяло капиталови разходи. Въпреки че около 92% от тези средства са насочени към София, Пловдив и Благоевград, проекти са реализирани в 27 от 28-те области на страната, както и в 43 от 265-те общини. ■

1/3 от общия обем на средствата за филантропия в България идват от САЩ

Обща подкрепа за филантропия в България (2009-2017), млн. долари

	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	Общо
Компании	**30**	32	40	45	36	24	26	18	**15**	266
Фондация "Америка за България"	**4**	**11**	**18**	**23**	**25**	**33**	**20**	**17**	**17**	**167**
Държавен бюджет на Република България	8	7	7	7	8	6	6	6	7	61
Други американски организации	**16**	**1**	**6**	**8**	**4**	**5**	**3**	**4**	**4**	**51**
Грантове от други страни	4	2	2	2	4	11	4	3	3	34
Индивидуални дарения	3	5	3	3	4	5	4	**5**	**3**	34
Общо	**64.9**	**57.4**	**75.2**	**87.9**	**79.6**	**83.7**	**62.7**	**52.5**	**49.2**	**613**

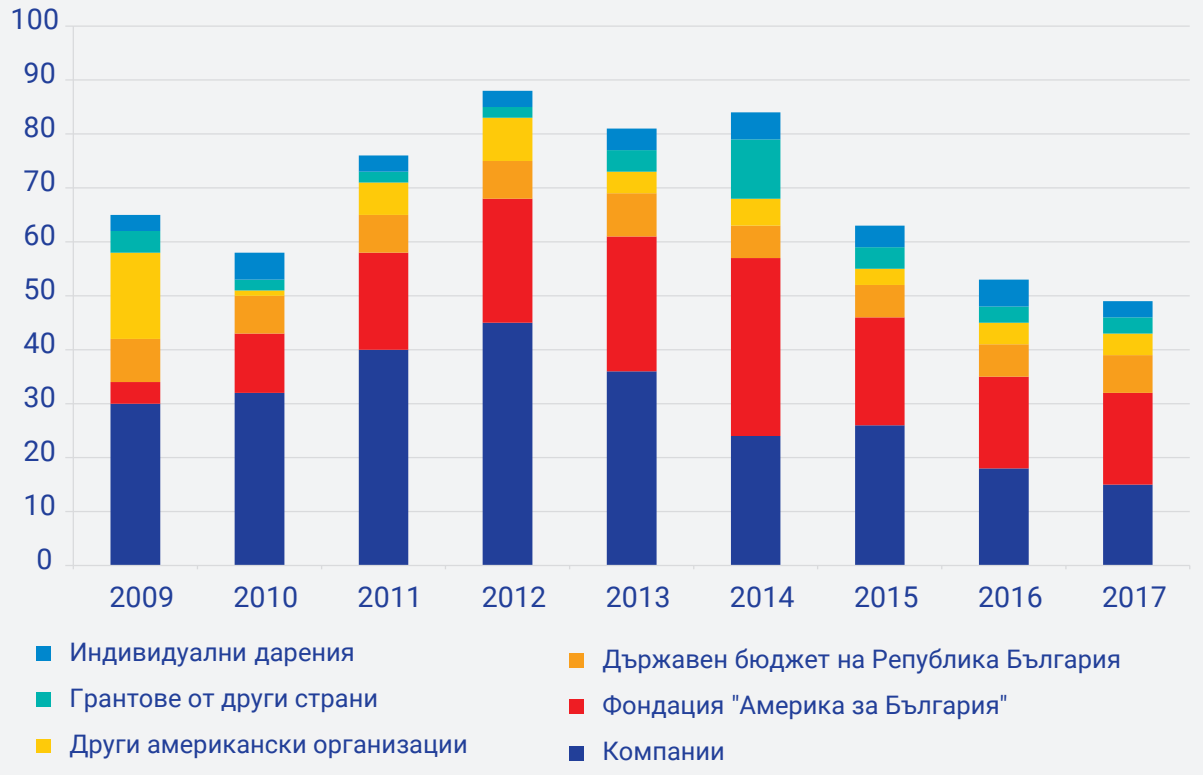

Източник: ИПИ, Фондация „Америка за България", БДФ, Foundation Centre

Бележка: Стойностите в червено са оценка на ИПИ, в т.ч. и стойността за 2009 г. на Фондация „Америка за България"

ПРИМЕРИТЕ ИНВЕСТИЦИИТЕ НА САЩ В БЪЛГАРИЯ

Над половин милиард лева допринася системата на Кока-Кола за българската икономика

Кока-Кола е дългосрочен и отговорен партньор на българската държава за устойчивия растеж на икономиката ни. За трета поредна година правим този анализ за въздействието на Системата на Кока-Кола, което е отражение на нашия траен ангажимент и отговорност към българското общество като цяло. Целта на изследването е да се оцени количествено въздействието на системата на Кока-Кола в България. Двата основни анализирани показателя са добавената стойност и заетостта. Оценката на социално-икономическото въздействие на системата на Кока-Кола е извършена въз основа на утвърден икономически модел, приложен от стратегическа консултантска компания „Стюърд Редкуин“, чиято цел е да помогне на бизнеса да работи за обществото. Авторите на доклада са проф. Итън Б. Капщайн и Теодора Ненова, старши консултант в „Стюърд Редкуин“.

Въздействие на Системата на Кока-Кола в България през 2017 г.

*суми в лева

876 милиона изразходвани за 346 милиона литра напитки на Кока-Кола

КОКА-КОЛА Е МЕСТЕН БИЗНЕС

- Системата на Кока-Кола в България се състои от **5 различни юридически лица.**
- Системата купува стоки и услуги на стойност над **105 милиона лева** от местни доставчици.

560 МИЛИОНА ПРИНОС ЗА ОБЩИЯ ДОХОД

- Общият принос е **0,6 %** от БВП на България.

ОТ ОБЩИТЕ ПРИХОДИ 236 МИЛИОНА СА ДАНЪЦИ

- Сумата се равнява на **1,2%** от данъчните приходи на България или годишните държавни разходи за образование на около **87700 ученици.**

19800 РАБОТНИ МЕСТА ПО ВЕРИГАТА ЗА СЪЗДАВАНЕ НА СТОЙНОСТ

- Системата предоставя работни места на **2300 души** в производствените си предприятия и офисите си.
- Всяко работно място в системата поддържа **7** работни места другаде, от които **1** - поради местно производство и **6** - от местни продажби.

Разбивка на разходите за напитки на Кока-Кола в България (в лева)

153 милиона ДДС (17%)

342 милиона маржове на търговски партньори (39%)

НОСИТЕЛ НА ВЪЗДЕЙСТВИЕ НАГОРЕ ПО ВЕРИГАТА

НОСИТЕЛ НА ВЪЗДЕЙСТВИЕ НАДОЛУ ПО ВЕРИГАТА

381 милиона приходи за ККХБК (44%)

+ допълнителни 92 милиона
Други разходи (КО, ИТ на ККХБК, BSO на ККХБК, ССЕР)

ЕЙ И ЕС България е ключов фактор за стабилността на мрежата и сигурността на доставките

Корпорация ЕЙ И ЕС (NYSE:AES) е световна енергийна компания, включена в списъка Fortune 500. Ние предлагаме достъпна, устойчива енергия в 15 страни чрез разнообразен портфейл от разпределителни компании, топлоелектрически централи и възобновяеми енергийни източници.

Работейки в България от почти две десетилетия, ЕЙ И ЕС е най-големият чуждестранен инвеститор в енергийния сектор на страната с вложения за над 3,2 милиарда лева. ЕЙ И ЕС допринася за сигурността на електроснабдяването и увеличава енергийната независимост на страната, като използва само местни ресурси. ЕЙ И ЕС България осигурява повече от 500 преки и 4 000 непреки работни места в България и допринася за развитието на местната общност чрез социални инвестиции за над 14 млн. лв. От 2011 г. ЕЙ И ЕС България е внесла в държавния бюджет над 700 млн. лв. данъци, такси и осигуровки.

ЕЙ И ЕС притежава и оперира най-съвременната и високотехнологична централа в региона - ТЕЦ „ЕЙ И ЕС Гълъбово“, заедно с най-модерното съоръжение за депониране на отпадъци, както и най-големия ветроенергиен парк в България - „Св. Никола“ (Каварна).

Със своите 690 MBm инсталирана мощност, ТЕЦ „ЕЙ И ЕС Гълъбово” произвежда електричество изцяло от местни лигнитни въглища. Годишно тя използва средно над 5 млн. тона гориво, което възлиза на 23%-27% от производството на „Мини „Марица-изток” ЕАД. Със своите производствени мощности, ЕЙ И ЕС България преодоставя около 7% от общата инсталирана мощност на страната.

В производствения си процес ТЕЦ „ЕЙ И ЕС Гълъбово“ прилага най-добрите световни технологии. Те гарантират оптималното управление на водите, качеството на въздуха и безопасното съхранение на отпадъците, опазването на почвите и подпочвените води - в пълно съответствие с националното законодателство, директивите на Европейския съюз и насоките на Световната банка.

Безопасността е основна ценност за ЕЙ И ЕС. Електроцентралата и съоръжението за депониране на отпадъци в Гълъбово са получили няколко награди от престижния Британски съвет по безопасност. ТЕЦ „ЕЙ И ЕС Гълъбово“ е призната международно за интегрираните системи за управление на околната среда, безопасността и управлението на активи.

Вятърен парк „Свети Никола“ разполага с 52 турбини с обща инсталирана мощност 156 MBm, което възлиза на около 30% от вятърната енергия на България. Паркът помага на страната да достигне изискванията на ЕС в областта на възобновяемите енергийни източници. В него е внедрена първата система за наблюдение и защита на мигриращите, презимуващите и местни птици в България.

Инвестиции от 2012 г. насам

3,2 млрд. лв.
инвестиции

7% от общата инсталирана мощност

14 млн. лв.
социални инвестиции

В подкрепа на българската икономика

Citi е водеща глобална финансова институция с присъствие в повече от 160 държави и пазари и с над 200-годишен опит в подпомагането на икономическото развитие и растеж на своите клиенти.

Бранд-икона с над 200 години опит

Уникално присъствие в развиващи се пазари с бърз растеж

Подкрепяме клиенти в над 160 държави и юрисдикции

Citi навлиза на пазарите в Европа, Близкия Изток и Африка (EMEA) през 1818 г., като има офиси в 55 държави и обслужва клиенти в още 61 страни. Citi е предпочитан партньор на бизнеса в региона благодарение на своята водеща пазарна позиция, глобална мрежа, широк спектър финансови продукти и услуги и доброто познаване на местния пазар.

Citi в България

Citi открива своя офис в България през 1998 г. и е единствената водеща американска корпоративна и инвестиционна банка с банков клон и постоянно присъствие в страната.

Citi подкрепя икономическото развитие и растеж на своите клиенти в България, като им помага да посрещнат предизвикателствата и да се възползват от възможностите пред тях.

Клиентите на Citi включват големи български компании, държавни и финансови институции, институционални инвеститори, както и мултинационални компании, опериращи в страната.

Благодарение на водещото си глобално присъствие и достъп, Citi предлага на своите клиенти единствени по рода си продуктови решения, пазарна експертиза и световни иновативни банкови стандарти и платформи.

От навлизането си в България, Citi е организирала, консултирала и финансирала сделки в размер над €35 милиарда, и продължава да предоставя възможности за достъп и развитие на международните пазари както на местни корпорации, така и на публичния сектор.

Citi се позиционира като водеща корпоративна и инвестиционна банка в България и печели признание и множество награди, сред които:

Най-добър чуждестранен банков клон в България
2010, 2011, 2012, 2016
Асоциация "Банка на годината"

Най-добър банков клон в България
2013, 2015, 2016, 2017
сп. Капитал

Най-добра корпоративна дигитална банка в България
10 поредни години,
сп. Global Finance

Корпоративна социална отговорност

Citi е силно ангажирана в усилията си да допринесе за положителната социална промяна и развитието на българското общество.

През годините, Citi е инвестирала над €560 000 в младежки програми по предприемачество и в подкрепа на различни социално уязвими групи чрез финансиране от Фондация “Citi“, корпоративни и лични дарения, както и множество доброволчески инициативи на служителите.

300+ **доброволчески часа** годишно

30 000+ **младежи** обучени

€560 000+ общо **програмно финансиране и дарения**

КонтурГлобал Марица Изток 3

„КонтурГлобал Марица Изток 3" е втората по големина топлоелектрическа централа в България, работеща изцяло с местни суровини – лигнитни въглища, добивани в източномаришкия басейн. В резултат на мащабния проект за рехабилитация на централата – първият голям инвестиционен проект в енергийния сектор на Югоизточна Европа, финансиран без държавни гаранции - ТЕЦ „КонтурГлобал Марица Изток 3 е първата топлоелектрическа централа на лигнитни въглища на Балканския полуостров, която понастоящем работи в пълно съответствие с най-високите европейски стандарти за безопасност и опазване на околната среда. Със своята брутна мощност от 908 МВт, електроцентралата осигурява 10% от годишното производство на електроенергия в България. По този начин, „КонтурГлобал Марица Изток 3“ допринася за гарантиране на енергийната сигурност и независимост на страната, доставяйки чиста и надеждна енергия на конкурентна цена, като използва местни енергийни ресурси и осигурява качествена заетост за хората от региона.

7% ОТ ИНСТАЛИРАНИТЕ МОЩНОСТИ В СТРАНАТА

10% ОТ ГОДИШНОТО ПРОИЗВОДСТВО НА ЕЛЕКТРОЕНЕРГИЯ В БЪЛГАРИЯ

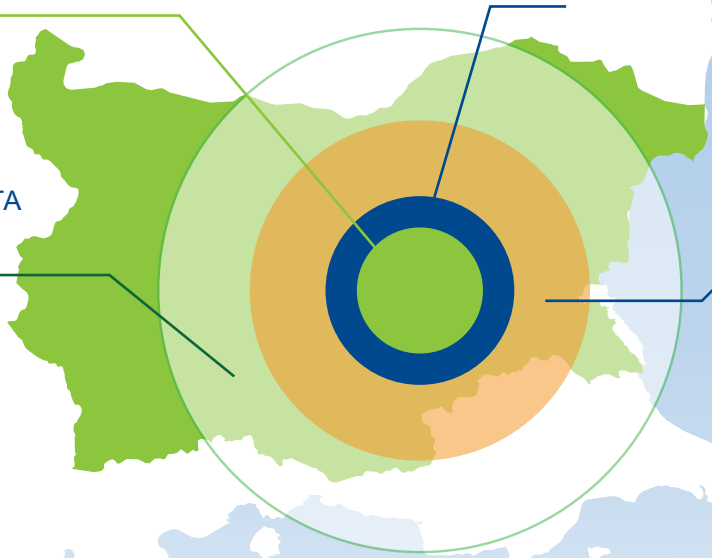

500 ДИРЕКТНИ РАБОТНИ МЕСТА

4000+ НЕПРЯКО ЗАЕТИ ЛИЦА

25% ОТ ВЪГЛИЩАТА, ДОБИВАНИ ОТ „МИНИ МАРИЦА-ИЗТОК“

Посредством своята дългосрочна програма за социални инвестиции „Отвъд енергията“, компанията, като отговорен корпоративен гражданин, инвестира и в подобряване условията на живот и развитие на местната общност, подкрепяйки проекти в областта на образованието, културата, спорта, здравеопазването, екологията и съхраняването на местните традиции.

ЕНЕРГИЯ ЗА БЪЛГАРИЯ

480 МЛН. ЛВ ИНВЕСТИЦИИ — ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА И ЗДРАВОСЛОВНИ И БЕЗОПАСНИ УСЛОВИЯ НА ТРУД

965 МЛН. ЛВ ИНВЕСТИЦИИ — НАДЕЖДНА РАБОТА И УДЪЛЖАВАНЕ НА ЕКСПЛОАТАЦИОННИЯ ЖИВОТ НА ЦЕНТРАЛАТА

8 МЛН. ЛВ ИНВЕСТИЦИИ — СОЦИАЛНИ ИНВЕСТИЦИИ В ПОЛЗА НА МЕСТНАТА ОБЩНОСТ

Kamenitza
A MOLSON Coors COMPANY

Инвестиции в хора и бирена култура

Каменица“ АД е част от американо–канадската група Molson Coors Brewing Company от 2012 г. С близо 700 постоянно наети служители тя е най-големият работодател в бирения бранш у нас и е водеща компания на родния бирен пазар с над 137 години история и традиции в пивоварството. За Каменица и хората в нея бирата е не само продукт, а страст и призвание.

Нещо повече, компанията изгради иновативния комплекс в гр. Пловдив „Пивоварница Каменица“ с микропивоварна за занаятчийски бири, бирен ресторант, посетителски център, магазин за сувенири и място за културни събития. Той ще очарова любителите на бирата, отдавайки почит на родния Пловдив.

Инвестиции от 2012 г. насам

3 млн. лв.
в социална отговорност

135 млн. лв.
в производство и активи на пазара

1,5 млн. лв.
в обучения

Именно развитието на добри професионалисти е в основата на успеха на Каменица, като от 2012 г. насам тя инвестира над 1.5 млн. лв. в обучения: от повишаване на професионалните знания на майстор-пивоварите, търговците и специалистите до изграждането на умели и вдъхновяващи лидери. Като основател на първата бирена фабрика в България, Каменица приема за своя мисия развитието на бирената култура в страната, а служителите ѝ са истински посланици на бирата.

Предлагането на изключителни марки, отличаващи се с високо качество и уникален вкус, е водещ принцип в стратегията за растеж на „Каменица“ АД. От 2012 г. насам дружеството инвестира над 135 млн. лв. в модернизиране на пивоварната си и свои активи на пазара. „Каменица“ АД е първата бирена компания у нас, изградила и въвела в експлоатация анаеробен реактор към пречиствателната си станция за отпадни води – инвестиция, базирана на стратегията за устойчиво развитие.

„Каменица“ АД се гордее с развитата си култура на корпоративна социална отговорност и значителния български принос към стратегията за устойчиво развитие на Molson Coors и глобалната платформа Our Beer Print.

За последните 6 години социалните инвестиции на Каменица възлизат на над 3 млн. лв., като компанията е създател и на два от най-емблематичните социални проекта у нас: „Алкохолът е лош шофьор“ и „Каменица Фен Купа“.

КОМПАНИЯТА

НАГРАДИ

2012 — БАИТ* - ИТ компания на годината

2014 — Forbes Business Awards - Награда за обществена дейност

2017 — Определена от служителите си за най-добър работодател според проучване на Aon

2017 — Първо място в категория "Софтуер" на ICT Top 100

2018 — Награда „Питагор" на Министерство на образованието и науката за най-много инвестиции в научноизследователската и развойна дейност.

2007 — Създадена е VMware България с придобиването на Sciant

2015 — Създаден е Центърът за професионални софтуерни услуги и персонализирани решения (PSCoE). Неговите глобални услуги са продуктова интеграция и разширени продуктови решения

2017 — Отбелязване на 10 години от стъпването в България

Лаборатория за иновации с цел увеличаване на портфолиото от патенти, разработване на новаторски решения в сферата на IoT, Open Source, Blockchain, Machine Learning и др

2018 — Инвестиция в Garitage Park, най-новата и модерна офис сграда в София. Това е най-големият мултифункционален комплекс за ЦИЕ

РАЗВИТИЕ НА КОМПАНИЯТА В БЪЛГАРИЯ

ДНЕС

VMware България е най-големият център за развойна дейност за Европа, Близкия Изток и Африка и е един от трите стратегически центъра на глобално ниво.

VMware България се преобразува от център за научноизследователска и развойна дейност в мултифункционален хъб, генериращ приходи от продукти, професионални услуги и бизнес операции.

ХОРАТА

Таланти от над **10 националности** работят в офиса в София

Скоро ще достигнат **1 500 служители**

5 пъти се е разраснал екипът от своето създаване

От **170 служители до 850+** днес

Близо **15% ръст** на година

Софийския научноизследователски и развоен екип разполага с богата експертиза в областта на виртуализацията, управлението и автоматизацията на виртуални инфраструктури, възстановяването на данни при бедствия, анализиране на големи масиви от данни и други.

ИНВЕСТИЦИИ

Над **430** милиона евро за **10 години** в България

*БАИТ - Българска асоциация по информационни технологии

American Chamber of Commerce in Bulgaria

23 Years Speaking for American Business in Bulgaria

Who we are

American, Bulgarian, multinational companies committed to and invested in the future of Bulgaria.

Over 350 members

Part of 44 AmChams throughout Europe and Eurasia
(Member of AmChams in Europe)

11 Committees Promoting Modern Legislative Framework
Based on Best International Practices

What we want

2018 Priority Areas:

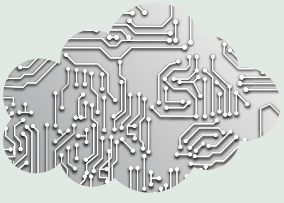

Digitalization

eGovernance
Cyber Security
IoT/Industry
Privacy

Human Capital Development

Future of Work
Digital Education and Skills
Financial Entrepreneurship
Educational Reform
(incl. Dual Education)

Entrepreneurship and Innovation

Environment

Rule of Law

Cooperation with Western Balkans

What we do

- Improve Business Environment
- Advocacy and Outreach
- B2B Meetings
- Regional Business Missions
- Networking
- Social Causes

Join us at:

Business Park Sofia, Mladost-4 Area, Build. 2, Fl. 6, 1766 Sofia
Tel.: +359 2 9 742 743/4/5, Fax: +359 2 9 742 741
E-mail: amcham@amcham.bg

amcham.bg

Подкрепата за изследването „Инвестициите на САЩ в България“ е осигурена от Фондация „Америка за България“.

Изявленията и мненията, изразени тук, принадлежат единствено на екипа на Институт за пазарна икономика, на Американска търговска камара и на включените с примери компании и не отразяват непременно вижданията на Фондация Америка за България или нейните партньори.

ИНИЦИАТОРИ НА ПРОЕКТА

Американска търговска камара в България

UNITED STATES EMBASSY

AMERICA FOR BULGARIA FOUNDATION

И.П.И
Институт за пазарна икономика

ПАРТНЬОРИ НА ОТПЕЧАТВАНЕТО

citi

AMERICA FOR BULGARIA FOUNDATION

СПОНСОРИ НА ИЗДАНИЕТО

AES България
ние сме енергията

КонтурГлобал Марица Изток 3

Coca-Cola

Kamenitza
A MOLSON Coors COMPANY

vmware

С ПОДКРЕПАТА НА

AEA
American English Academy

FREEPORT-McMoRan

Gugushev & Partners
LAW OFFICE

JTI

MSD
INVENTING FOR LIFE

PM&P
PENKOV · MARKOV & PARTNERS
INTERNATIONAL LAW FIRM
SINCE 1990

PHILIP MORRIS BULGARIA EOOD

telelink

UniCredit Bulbank

WOODWARD

ПАРТНЬОР НА ПРЕВОДА НА АНГЛИЙСКИ ЕЗИК

СОФИТА
SOFITA